Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхетаг!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советсин Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Советен Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

ДАДУДЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 91 (4416). ЕРА, 3 август, 1967 шу. Мах 2 кеп.

Комсомольско - кагирхой бурудеттарга бригадана керте латт коммунист Галаев Іалаудим, № 849 йола буровой МалгІабиберча буровойх эггара гаьнагІа ладерех я. Цига балхаш ліадолаьдаьх унх шера апрель бетта. Хіанз 1800 метр бурув техад унхаза. Хьинаре нъахьет бурудеттаргий ерригача сменаша. Духха ха йоацщаш буровой тіа йьина цІи йоаеш денал гойтача Шеметов Михаила сменана барчал ихайийдаьх № 2 йолча кіоаргга бурув деттача контора дирекце. Ум ба Ю. Черников, А. Атаев, М. Погоров, М. Дударева, И. Вальванов.

СУРТА ТІА: бригада мастер А. Галаев.

И. Плиева сурт.

СИЛОСА ХЬАЖКІАШ ХЬОКХА ХА ТІАКХАЬЧАЙ

Республика яхашка хьажкІаш моша воарг хиннай. Советски Іаьлала 50 шу дизарга сийна яьхь механизированни зменьашца дика хьаькъийгаг: дика тоаьаьча лаьрта ханнаьха ІаЙийнай хьажкІаш, парна эпа гІулакх даьл. Гучох во ящ вай кхашкара хьажкІаш. Дукха на гаьнаьчаьнаьх а силоса хьаьха йолаергьа уж, тІаккха ялата лаьрхІараш чуэца а дукха ха йисан. Геттара кІезига ха йисай ерригача боахамашка силос хьокха комбайнашца автомашинашца кхай тІа арамла а силосни масса хьаьлхе а кийчьаьча кІоагашца чуйолча йолде а.

Уж шера йолаш дукха хІлараг мангал хьаьха хало хилар, дукхаьча колтозашцен совхозашцен кІезига Іалашьлий йоІ. Цудухьа чІоагІа ларнагІбонца беза хьайбаш делаелерш ханнаьха силос кийчьяра, хьажкІий фийг чІоагІбалаелаьха, цу балха эггара дикагІа доархІача хана из болх баь баккхара. Цхьаькха а хІама ца дойташ чуя еза хьажкІаш, хІара гІазам, хІара хьажкІа хьайбаш даттача мотти-гашка ІаькхачийтІа еза. Беаламашка ханнаьха кийчье деза дерригА силосни гІирсан, кхочам болдаш Іалашье еза корбамна. Эгтаг хьаьхьа де деаар за силос чуэца комбайнашца, силос хьокха машинаш, тракторни тележкаш. ГІазамаш оатаргаш, кхьараш тоаьр.

Дукхха колхозашца совхозашца ІІанале кийчо а яь силос хьаьха йолаенгІай. Цар ерригА шоай механизмашца тоаьлй, силоса йийна хьажкІаш чуэнарг балхий план-график оттаьлй, болх ханнаьха ІІаболадаьлй. Масала, Грозненски района Старо-Юртовски совхозе шоай ерригА комбайнаш тоа а яь силоса хьажкІаш хьокхаш ба. Лаьрта тІоаьлаг кІезига йолаш даде а лиха хьийбаьлй уьхх шера пу совхоза хьажкІаш, 250 центнер моша масса йоаг лига хІара гетгара тІара. Иийтта хьажкІаш делаеш звено я совхозе, ерригАнеГ а диах я цар хьажкІаш. ХьажкІаш кхеара культура лаьхьа я укхаза. Дукха за республике моша доакъар чуэца ерригА техника тоаьлй а балхаш ІІаболаде кийча дела а боахамаш.

Цхьабакъза, моша хьажкІаш чуэца а юкекхьаьчь яле а силоса йийна хьажкІаш хьаьхаре масеанахьа а лиха кийчо лЬй ьаьчь бакъхурдаш. Дикка комбайнаш, кхиййна механизмаш, транспортни средташ я республика боахамашка ХІанз а ремонт ца еп. ЕрригА республика хьийчаьа 25 процент силос чуэца комбайнаш тоаьлиза эр I августе тІаьнхоачаш, къьастта по латт гІулакх Наьсарен районе. Цу района боахамаша поай 37 комбайнаХ 17 е 46 процент мара тоаьлйяц. Цхьайоача моттигашка ІІайийнаьча хьажкІаШца оасар а по цхьаьнгІ укхаза. Эсала латт силосе йийна хьажкІаш хьаьхара кийчо яра гІулакх Ачхой-Мартана, Итум, Малгобека, цхьайоача кхыча районашца. Шоай силос хьокха комбайнаш кІезига йолаашеьь а ну балха хьажкІаш чуэца комбайнаш кийчьаьнц цхьаьолча боахамаша.

Специалисташа яьча расчетех дикка йеккха нагрузка кхоаг вай республике силос хьокхаьа комбайна. Цудухьа боккхача доархІаме за ерригА комбайнашца ремонт яр, хІара комбайна тІа опыт йола механизатор хьожаяр. Цхьаькха а комбайн хиле йиш ец ремонт ца еп. хІара комбайнаш боКьешца пайда эпаргІолаш ГІулакх ІІаьшІехьлаьккха деза, дика леладе теза кхашка болх беча машинашца технически ГІулакх деза, вІалла мегаргІолаш дан иэи вожи дан яхаш кхашка комбайнаш сеца латтийг.

Силоса хьажкІаш чуэнцлга хало болх ба, хІаьта ну ГІулакха дукха транспорт а эш. Къьастта шиаьлла хуьсга транспорта гІулакх силоса хьокха хьажкІаш доахан латтача мотти-гашца йолча боахамашка. Цудухьа чІоагІа теркам ІІаболийта беза хІана автомашинаш, тракторашца тІехьаьоаг тележкаш, кхыраш ханнаьха тоаьра, цар берташ лакхьара.

Лаьхх овсаьле йолаш къьхьегара а болх баь баьлча культурош салаьра а эпа хьаьлш хиле деза механизаторашца. Теркалле деза дукхха механизаторашца ка бола ялат чуийнаьчул тІехьаГІа болаьлуш хІлар силоса хьажкІаш чуэца, хьаьта нуі тІехьаГІа цар ялата йийна хьажкІа чуэца еаалга а. Механизаторашца эшар фуд ховш хиле а царна эшаш доаттале а деза.

Силос, хьажкІаш чуэнцлга механизаторашца даькха къьхьегама овсаьле йолаш болх белга вІашТехьлаьккхара эпа керттера хьал за балха безам ТІаболийтара материальни принцип нийса ледаяр. Болх сиХаГІа а дикагІа а бераша аьча дуккагІа эпаргІолаш гІулакх вІашТехьлаьккха деза. Тайп-тайпара я поощрене формаш, царех ехетамца пайда эца беза.

Силоса йийна хьажкІаш хІаьта а массанаьха чуэнарг хиннаьн боахамий кхаГалхой. специалистий, эвеньшита керте латтарий деХхар да хьажкІаш хьокхарг хуьлй хьожаш нахалдаьн бІаргІоокхаш хІлар. Лицзалийта йийн яр ханнаьха хьежача хьажкІа силос ІІаьшІехьлаьккха.

Силос кийчьяра технологи нийса ца лелаьлаьх силос ІІалхаш мотти-гашан хиннай ІІаьзаьча шерашца. Цудухьа силос кийчьеча дагІ тІаьлаьхам ІІаьтІаГІе беза доотехкинкаша. Хьокхаш, чуэнхаш, кІоага чу йоІлаш силосни масса цхьа килограмм йийта йийн яц. ца харгаьха ІІаУхаргІйоаца ГІулакх вІашТехьлаьккха деза. ХІанз силоса йийна хьажкІаш хьаьха болабеннаьча хьажкІаш деза ІІаьшІехьлаьккхара минуташ, тедха нЬкЬкаш а тІаьш а сихха тоаьле деза. Силос кийчьаьна балхаш чекха чакхдаьха деза, тІекъа елла силос доакъара дика ца хьлар ахета а деш.

БІаьш заарах тоннаш силос кийчье езаш за уьхх шера республика болхаьш. Парте районий, юхьхьашцарча партийни организацией декхар за ну ГІулакх юрташкара къьхьегамхой оарнагІбахар. Ба болх а йлат чуэнача хана санна йоаржае еза укхаза социалистически яхь.

Дукха балхаш за лаьхх колхозхой совхозий болхлойн де деазаэш. Уж ерригаш а доархІаме а ТІехьатетта йийн йоаІаш а ца. Ну хьаьлашка ІІаьсташца ІІаьхьаьтта ІІаьхьаьтамхой оарнагІбахар. Ба болх а йлат чуэнача хана санна йоаржае еза укхаза социалистически яхь.

Дукха балхаш за лаьхх колхозхой совхозий болхлойн де деазаэш. Уж ерригаш а доархІаме а ТІехьатетта йийн йоаІаш а ца. Ну хьаьлашка ІІаьсташца ІІаьхьаьтамхой оарнагІбахар. Ба болх а йлат чуэнача хана санна йоаржае еза укхаза социалистически яхь.

Новкъостий комбайнераша трактористаш! Шо да хьажкІаш хьокхача керттера зараш. Дика кийчо а е ханнаьха чаях я хаьа уж балхаш. Лиц ма далийта ханнаьха силос кийчьар, хьайбаьта доакъар Іалашшар шох тайша хилар.

ДИКА ХЬУВКЪАМ КХЕБАЬБ

Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозе хІана сихбеІна ялат чуэнцаг ба механизатораш.

1917 гектара тІа ІІаьбийна мукх чуийнаьг укхаза, ІІаийнаьча социалистически деХхарех хІара гектара тІара чуя сеца 22 центнер мара йоаІаьча совхоз механизатораша чуийнаг 24 центнер я.

ХІанз кІа чуэнцаг ба совхозе. Дика хиннад из а. Юкъера лаьхьаьча хІара гектара тІа 27,5 центнер чуэнц. Къьастта лаьха за хьокхамаш Социалистическийн Къьастта Турпал Кагермановн Ойсаьхан керте латтаьча бригада боаІаьетина. ХІана гектара тІана юкъера лаьрхІаьча 32 центнер кІа чуэн бригада кхашкара, хІаьта цхьайоача участкашкара 48 центнерга кхоачаш ба хьувкъам. ХІара гектара тІара 28 центнер кІа чуэлаь йоь. Бийсултанова кулгалиеа боигалг а.

Іалама халача хьаьлашка ну совхозе хьх шера ялат чуэнцаг балхаш, цудухьа ялат чуэнц чоІ-ко йолча лелоех бакъа пайда эпаш болх бу совхозе. Совхоза парткома, администраце дерригА а ну механизаторашца юкъе льюжа социалистически яхь кхы а шеотьара. Цу яхь къьастта бетгалаьнгІан комбайнер Ноьаьтинов Мазьмад, по хьехъача 229 гектара тІара 6712 центнер кІа лаьнгІаг, вешта аьчча хІана гектара тІара 29,5 центнер. Иштта дика къьхьегамкъьастта комбайнераша Ландаев Самуса, Сембиев Мазьмада.

Ялат чуэнцаг а ца хьагу а ледеш лаьтта аьа кийчу совхозе. Іаьнаьле 1745 гектара тІара ча хьагулаьлЬ совхозе, хІаьта 1073 гектар лаьтта аьа кийчьаьл. Боккха теркам тІаБахийтаГ совхозе хьайбаьта поортта доакъар Іалашдаьн. Іаьнаьла лаьрхІа Іаьнаьле 306 гектара тІа хьажкІа ІІаийнийаГ, хІаьта из болх ІІаьхо а беш ба.

Іаьнаьле а йоаьхо ю совхозе 1968 шера лаьккхара хьувкъам кхоачаш. Кийчьеш латт ІІаде фу. Шиз сменах бу укхаза из болх.

А. АЛЬБАКОВ.
собкор.

ОКТЯБРА СИЙНА

☆ ☆ ☆

ШЕРА ПЛАН—ЯЛХ БЕТТА

Дехкхий къьхьегама толамаш доах юбилейни шера тха коа тІарча ойлаьлаьрий ферма коллективе. Советий Іаьлаьа 50 шу дизарга сийна тІаийдаьна социалистически деХхарех хІара шера 1210000 фуъ дохха дезар коллективна. Бакъза, из дехкар хьалхарча ах шера кхоачашце вІашТехьлаьнна тха. Іаьнаьле паччаьхьалхенна дехкараш 1280000 фуъ да. Белгалаг деза ІІаьдахьа шера уьх хана а ферригА дехха хиина фуаш 925 эзар чара па хиннадиг.

Уж толамаш даха тха вІашТехьлаьнара дукха бахьанаш да, керттера дар да болхлоцца юкъе шера социалистически яхь яржор, ялта коа тІарча ойлаьлаьрашца зоотехнически боКьошца ІІаДехха тайпара ІІулаьх дар.

Ферме коа тІарча ойлаьлаьрашца ІІаьрІа пхиъ корнче я, хІара корнуче кхоъ эзар гаргга котам деЛаю. ХІара корпусерга котамашца ІІулаьх зеи пхьаьнна звено я, ну звеноцца юкъе яьржча социалистически яхьо вІашТехьлоаІийт лаккхара кхъьхьегама толамаш ІІаха. Цу яхье юбилейни шера ІІаХадаьш ІІаьлха латташ хьайоаГІа Лучченко Мария Ильинична керте латта звено. Цар бетта хІара ахкача котама тІехьара юкъера лаьрхІача 20 фуъ гуІле вІашТехьлоаІ. Иштта, дика кхаьет Журавлева Елена Ефимовнас кулгаллеча звенее а. хІара яхкача котама тІехьара юкъера лаьрхІача бетта 18 фуъ чулхъь дар.

Мишта вІашТехьлаьнна ферма коллективна ну ІІайнара толамаш даха? М. И. Лучченко звенее бешбола болх бувшарГІа аз. Звено чуоаГІаш ихи саг ва, штатни расписанета хьежача царех цинъ итиччина, шиъ хьхо. ХІаьта пхеллеГІа ваи вовдина эпаш йола хІамаш ТІаьхулаьр ва. Бакъда, шиъ ший болх барех кхоачам бац ІІарех саге. Звено чІоагІаГІа болхлоца эпаш йола ІІаалийн цхьатарга ІІа — гуІлаьчь фуаШца хьежжа хуо из. Из баьхьан ІІолаш масеаре а кхоьсам доаттабу дуХхаГІа продукци яккхаза.

Фуаш дуХхаГІа дахара керттера ІІаьр — ІІаьзл тайп-тайпара доакъар хилийтар за. Цудухьа боккха теркам тІаБохийт ну гІулакх колхоза кулгаллоча. Ферма коллективо а. Дерригача шера тоаьл концентрировани доакъар, минеральни пелюрика тел оаза котамашта: мчкх, кІа, хьажкІа, борц ьаьте мара ІІаьр.

Котамашта телача доакъара юкъе дуХхаГІа белоаьш хуьрйойлаш боду вІашТехьбаккха ГІерг тхо. Тхоай йиш йолча хана обрат тох оаха доакъарах.

Ховш маДарра котамашта телача доакъара юкъе чкъьаьра хилча дикка дуХхаГІа фуаш ту цар. Цудухьа Каспийски форда йистера гоуовой автомашинаца чкъьаьрий отходаш ихХьаьйт оаха ферче. Автомашинана ена 2,5 тонн чкъьаьрий отходаш фермана 12—15 ІІийнаьха тоъ. Оаха ьаьча экономически анализо ьаьхьокх чкъьаьрий отходаш ьаьхьашш боахама хиина зе котамашта фуаш дуХхаГІа дарца меттаттийГІа.

ХаРц хуьгІар фермера зеррига а гІулаьхкаш вІашТехьа да аьчча, ьаьхьа ІІаьсташца ІІаьхьаьтамхой ферма коллективе

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА VII-гІа ПЛЕНУМ

ПРОИЗВОДСТВАНА—ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС

Ден повестка поллагІа лешах — «КПСС XXIII-ча съеза решенношъ хьежжа республика промышленносте, транспорте, гІишлошъеча дІахо техникеи прогресс сихьара дакъе областной партийн организацие хьаькъ областной партийн организацие декъаргІ хьажжар» КПСС обкома бюрос парте областной комитет VII-ча пленуме яьча доклада тІа белгалдыьккхал орден лелаеча Нохч-ГІалгІайчен промышленносте, транспорта, гІишлошъера къьлгасчарчой чоагІа хьинар айдаь советски Іаьлала ах бІаьшера юбилейна нахъаБаьла кийчуьн хилар, цІей сийна тІаийна декъаран сийленца кхоачашеен хилар.

1967 шера хьалхарча ах шера паччАхьалхен план ханая 5 ий хьаьла кхоачашъкъ промышленносте. Предприятей коллективаша дехьаран тІаийнадар Сийлахь-бокхачу Октябра 50 ий шъ лиэара фоллее 9 миллион сомал кІезнагІа йоацан планал совгІа яьькха продукци биллА аьина, хІаьта 6 бетта бокъонца хьаьр 9,85 миллион сома маьха я. Планах лаьрхІа хинначул пи процентн декъаранна оттаьлчуьл 1,5 процентн лаккатІа я къаьсаранна оагаре. Аракеаш бохча продукцеш МаІода мах планаччул дукхагІа лоХбарах ше бетта хьоаьлъ 3,5 миллион сом хІана дац аьина лоа аьчча, 10 бетта декъарех хьоле лаьрхІа хиннар 2 миллион сом маха доацча метте.

Толаме кхоачашдеш да вож дола социалистически декъаран а.

Ях лелеарагІа ножке хьалхалатт Ленина орден лелаеча «Гроэнефта» объединене промысловикаш, Грозненски химкомбинат, слюдяной фабрика, Грозненски вагонин депо, хІамашт тегача производственай объединене, кхьйола коллективаш.

Юбилейн шера ведарча хьасанех йоллеенай социалистически яхь, ший чуноацамга диллача ИльхсгІа хиннай из. Социалистически декъаршка керттера уйла тІайохийт производстева экономически эффективность, продукцие дикал лакхъаро, производственни бонзес лайда лоаца. Юбилейн шерача яхьл лоарХІамч белголо я лерригача хьалкъо хьаллоацан лоача махкерча керлачА гІулахкаштА ийх йолаеш болча хьалкеламой творчески хьи шар айдалар.

Республике дІахо а производствена планированен экономически стимулированен керлачА системе тІа йоаьн хьаг предприятеш. 1967 шера хьалхарча ах шера керлачА тайнара болх бер ан 9 предприяти ну лаьккъ «Гроэнефта» объединене 6 предприяти. «Красный молот», «Электроприбор» еша заводаш, кхьаГІрна - комплексийн комбинат ю Іедеп. Хьу тоаьн 1-ча ийле лепа планированен экономически стимулированен керлачА хьалаш тІа йьхьАй Къаьбдаеча - Кавказски машиностроительнаьк Грозненски отделене предприятеш «Гроэнефта» управленин.

КерлачА тайнара болх бу дукхагІа йола предприятеш 1966 шера дукх шера хьалхарча ах шера а дика лоарХІамЙ производственни гІулакхий керттерча хьокхамех — продукцена реализаци ярен пайдаш дарен планех.

Юбилейн шера ахь беттА баьчА республика промышленносте бала этоаьп дика хилийна ВаштІехьалъашад, эгарра хьалха, предприятей болхлоцен специалисташен лоалаш, областной партийн организацие, дукхахА горкомаш, райкомаш, хьхьашарча партгорганизацие, керттера общественности-лаха юкъе бочА организаторски политически балха боарам лаьхбар баьхьан лоалаш. Ну гІулакха боккхача лоарХІаме хилар шоашка лаьмнеча балха участкашта хьалхара наьха беккхоькъах лаггЙар.

Цунна цхьана лоалаца тІа белгалдоькх, Советски Іаьлала 50 ий дизарш сийна массанаьха а шерра социалистически яхь а йоаьжаьль, хьалхалатт республика промышленносте, транспорта, гІишлошъера колленгиаша дика лоькхий тоаьг маш цхьа доллаьнеш а, цхьаьнОчА предприятеша юбилейн шера наччаьлхьел планш декъаран кхоачашлар дуьхьа кхоачамбоаьлаш къоьсаш доаттабен ца хилар. Ну баьхьан лоалаш за, социалистически декъараш меттел, хьалхарча ах шера продукци аьрадаьхьа а, цхьаьнОчА предприятеш 13 предприяти а хІаьта кхаьлгаена оьсарле лакхъара лаьн кхоачашдеш ца еш йиса 22 предприяти а хилар.

16 предприяте нхе беттА 576 эзар сома бесбир продукци аьрадаьрга йаьйоа маьх. Машиностроительнаьк Грозненски отделене кхоачашдаш локомотивий балха оьсарле лакхъар, муьхьаш тІадоттаран Іоаьоаьсаьрен ваГонаша, локомотивашца йоаьа ха лоацъар, поездаш графикагІа йоаьхийтарен лелийтарен саьнц доца лоарХІамера хьокхамаш. Ер хьоаьгІа бутт ба мехкаьхьта продукташ дІахьхьара оттаьл оперативни заданин кхоачашдеш ю.

Коммуналъни боахама Министерстве ремстройтреста 17 предприятеш а шера план кхоачашъьцьл 9 предприяте. Шиий декъаран лаьрхІа балаха наьха бытовой гІулакхаш ду пхьаЛола предприятеш а.

КПСС обкома бюрос еннача рекомендацеш ерриГача предприятешкен организацешкен болхлой собранеш йьл, отраслеш активаш хиннай. Пита итогаш ийй Сийлахь-бокхачА Октября 50 ий шъ лиэара сийна хьалхарча ах шера лелаььча социалистически яьха. Хьагучаьлаьха кхоачамаш теркал а деш, белгалъь ковра рубежаш.

Цувуьхь ерриГача областной партийн организацие, парте хІара горкома, райкома, ихьхьапарча партийн организацей эгарра хьалхарчарна ваГонар а хІара ерриГача организацен лукхла а лиькла а дерриГача хьокхамашца тІаийна паччахьалхен планаш социалистически декъараш тешшаме кхоачашелера Галамдерзоаш бола тайна организаторски политически тІаийнаш хьинар а, цІей сийна тІаийна декъаран сийленца кхоачашеен хилар.

1967 шера хьалхарча ах шера паччАхьалхен план ханая 5 ий хьаьла кхоачашъкъ промышленносте. Предприятей коллективаша дехьаран тІаийнадар Сийлахь-бокхачу Октября 50 ий лиэара фоллее 9 миллион сомал кІезнагІа йоацан планал совгІа яьькха продукци биллА аьина, хІаьта 6 бетта бокъонца хьаьр 9,85 миллион сома маьха я. Планах лаьрхІа хинначул пи процентн декъаранна оттаьлчуьл 1,5 процентн лаккатІа я къаьсаранна оагаре. Аракеаш бохча продукцеш МаІода мах планаччул дукхагІа лоХбарах ше бетта хьоаьлъ 3,5 миллион сом хІана дац аьина лоа аьчча, 10 бетта декъарех хьоле лаьрхІа хиннар 2 миллион сом маха доацча метте.

Толаме кхоачашдеш да вож дола социалистически декъаран а.

Ях лелеарагІа ножке хьалхалатт Ленина орден лелаеча «Гроэнефта» объединене промысловикаш, Грозненски химкомбинат, слюдяной фабрика, Грозненски вагонин депо, хІамашт тегача производственай объединене, кхьйола коллективаш.

Юбилейн шера ведарча хьасанех йоллеенай социалистически яхь, ший чуноацамга диллача ИльхсгІа хиннай из. Социалистически декъаршка керттера уйла тІаийнадар производстева экономически эффективность, продукцие дикал лакхъаро, производственни бонзес лайда лоаца. Юбилейн шера ях лаьрхІамч белголо я лерригача хьалкъо хьаллоацан лоача махкерча керлачА гІулакхаш ийх йолаеш болча хьалкеламой творчески хьи шар айдалар.

Республике дІахо а производствена планированен экономически стимулированен керлачА системе тІа йоаьн хьаг предприятеш. 1967 шера хьалхарча ах шера керлачА тайнара болх бер ан 9 предприяти ну лаьккъ «Гроэнефта» объединене 6 предприяти. «Красный молот», «Электроприбор» еша заводаш, кхьаГІрна - комплексийн комбинат ю Іедеп. Хьу тоаьн 1-ча ийле лепа планированен экономически стимулированен керлачА хьалаш тІа йьхьАй Къаьбдаеча - Кавказски машиностроительнаьк Грозненски отделене предприятеш «Гроэнефта» управленин.

КерлачА тайнара болх бу дукхагІа йола предприятеш 1966 шера дукх шера хьалхарча ах шера а дика лоарХІамЙ производственни гІулакхий керттерча хьокхамех — продукцена реализаци ярен пайдаш дарен планех.

Юбилейн шера ях беттА баьчА республика промышленносте бала этоаьп дика хилийна ВаштІехьалъашад, эгарра хьалха, предприятей болхлоцен специалисташен лоалаш, областной партийн организацие, дукхахА горкомаш, райкомаш, хьхьашарча партгорганизацие, керттера общественности-лаха юкъе бочА организаторски политически балха боарам лаьхбар баьхьан лоалаш. Ну гІулакха боккхача лоарХІаме хилар шоашка лаьмнеча балха участкашта хьалхара наьха беккхоькъах лаггЙар.

Цунна цхьана лоалаца тІа белгалдоькх, Советски Іаьлала 50 ий дизарш сийна массанаьха а шерра социалистически яхь а йоаьжаьль, хьалхалатт республика промышленносте, транспорта, гІишлошъера колленгиаша дика лоькхий тоаьг маш цхьа доллаьнеш а, цхьаьнОчА предприятеша юбилейн шера наччаьлхьел планш декъаран кхоачашлар дуьхьа кхоачамбоаьлаш къоьсаш доаттабен ца хилар. Ну баьхьан лоалаш за, социалистически декъараш меттел, хьалхарча ах шера продукци аьрадаьхьа а, цхьаьнОчА предприятеш 13 предприяти а хІаьта кхаьлгаена оьсарле лакхъара лаьн кхоачашдеш ца еш йиса 22 предприяти а хилар.

16 предприяте нхе беттА 576 эзар сома бесбир продукци аьрадаьрга йаьйоа маьх. Машиностроительнаьк Грозненски отделене кхоачашдаш локомотивий балха оьсарле лакхъар, муьхьаш тІадоттаран Іоаьоаьсаьрен ваГонаша, локомотивашца йоаьа ха лоацъар, поездаш графикагІа йоаьхийтарен лелийтарен саьнц доца лоарХІамера хьокхамаш. Ер хьоаьгІа бутт ба мехкаьхьта продукташ дІахьхьара оттаьл оперативни заданин кхоачашдеш ца ю.

Коммуналъни боахама Министерстве ремстройтреста 17 предприятеш а шера план кхоачашъьцьл 9 предприяте. Шиий декъаран лаьрхІа балаха наьха бытовой гІулакхаш ду пхьаЛола предприятеш а.

КПСС обкома бюрос еннача рекомендацеш ерриГача предприятешкен организацешкен болхлой собранеш йьл, отраслеш активаш хиннай. Пита итогаш ийй Сийлахь-бокхачА Октября 50 ий лиэара сийна хьалхарча ах шера лелаььча социалистически яьха. Хьагучаьлаьха кхоачашдеш ю - конструкторски организацешца.

Цунна цхьана, дукхаг хьоаьчаьрдаш а да Іилман организацей балаьнаьхьа.

Іилман тохкамаш чакхдаьдаран ГІельагІа ух инженерни балхашца ІІаьхкхочашдаран, промышленносте ГІельоаьлаьрен юкъе йоккха юкъ Іедеп дукхаза а.

Масала, контактни коксовани яра процесес кийчеьн ГІо 10 шерал ГІелагІагІа йоаьан за я. Иштта дукха хІи ахчен доаЗаьл карбамидни дерарафинашца опытно - промышленни установка карарелаен а. Уж тайна часлаш дуГика а доаладе йиш и.

Керда техникен прогрессеан технологеш ковьеьхьхьаш, производственни процессашта механизаци ешТоьал дукха балхаш даьл ухх техьхарча шерашка «Красный молот», «Таро» ихача, Грозненски ремонтно-механически, «Электроприбор», «Электроинструмент» ихача заводашца. «Гроэнефта» ихача управленен, машиниьхьа Грозненски отделене предприятешка, кхьчаьхьа.

Техника дегІаьхьувалаш эргайоаьхаш товаран юкъе кІезнга лакъа Іилман рационализаторашен изобретателашен. 1962—1966 ший, рационализаторашка хьачуйийна 68 зоар предложеен, царех 47 зоар предложеен хІаладе а производственда юкъе а йиса 27 миллион сома экономически эффект оийна.

Республика предприятешка тІа тІа дукхагІа ахьаьлаьнаьхьа кхьаьстахоша техническен творчесте лакъа лаПара, формаш методаш. ХІаьладе а вІашагІьелдай, масала, 710 комплексен творчески бонгІа, ХІаьла царех лакъа цхьаьн 1966 шера кийч а яь. производственда юкъейийнай 2 миллион сомгІа экономически эффект еннА йола 3731 предложеен.

Доаькъонца юкъера прогресс чоалханегІа хилийтара дукха хІама ду 5300 гаг юкъеволчу доаькъонца юкъерча Нохч-ГІалгІай Іилма - техническе общества.

ПхьаБаьлаца, ца дизаш жог Іаьн парте керда ПаЛехарчаца. Эгарра хьалха кертаГІаЛакха дезаш да керда техника юкъеХкъаьхьара планоан заданеш ІІаккха а хьоачашъьцьл на хилар.

1962—66 шерашка хьалха хьаьла платашка кхоачашде оттаьдьчА 440 тайна балхаш бозаш кхоачашбоаьлаш 342 а хьаьлаца лаькъе кхоачашбаь 44 а мара бан.

Пятилетка хьаллаьрча шера юкъейийначА производственни процессашта механизаци ера мероприятеш планана нийсйина 90 процент хилар, хьалхарчА технологи 77 процент, промышленни продукци керттера 90 процент, транспорта 67 процент.

Уж ІІехьхьарча шерашка продукцен изделейн дикал товара лаькъе белгалдаьра толамаш лаьхьал Нохч-ГІалгІайчен дукхагА предприятей къьхьаГІмашца партийн организацей оттаьдьчА Цунах дог тешаьлен ешТоьал дукхагІа. Цунах дог тешаьлен ца хьоаьгІа ГІелагІа йоаьгІа ГІо дувцдаьта юкъьйиндаь ІІаьлоаьлаьрен.

Эгарра хьалхарГІа кхьмаьл дир «Гроэнефта» производственни объединене начальника нов. **Назарова.** Советски Іаьлала ах бІаь шера юбилейна пакъаБоаьчА вай мехко хІана чакхдоаьхан латтаран боккъьла а баьшка деноШ за, ваьлар оператор. Доаьхьан за мехкаьхьта хІара шера цин мьІгІан ГІо гонна кІезнагІа доацан алсамдаьхьан духьа Нохч-ГІалгІайчен мехкаьхьта чух пятилетке де дезар тергаьра хуьна за.

Мишта кхоачашдеш латт ІІаьта из ІІенхаттара дехкар?

«Гроэнефта» объединенен, хоьш маьхІилара, мехка мехкаьхьта доахача промышленноста министерстве эгарра хьалхаГІа яьнний планированен экономически стимулированен керлачА системаца, хІаьта цунах цхьа беркат а дувл. Юбилейн шерах хьалхарча ах шера плана тІаийна лекхарадаьнаьхьа хьоаьгІа хьоаьгІа ІІаьлоаьлаьрен.

Цунна гІо ух Іилмахоша, инженераша, техника дезаш, рационализаторашца, изобретателаша, производства новаторашца техническеи прогресс бахьан лоатТабева кхоьсаьна. Лаьхха оьсарле йола теда инструмент, буровоййта йола йоккхий блокаш, универсальнаьх приспособеш, лоабата дилаЙ ренетура хьалкаьл, ГІишлошъера мехкаьхьтен цхьана гаьнна ІІаьхкхарг схемаш юкъеХкъаьхьарх, скважина чу цхьан хаина шин горизонта эксплуатация яраьх. ІІаьтал ченашца ІІагІолам лоатТабар тухьа, боккха ГІагІолам а деш, ІІоаьнаька хий чІахийгарах, производственни юкъеХкъаьхьа ІІехьхьарх, кхьча кепдаьрех боккъьла а баьшка беркат дувл.

ІІхьаБаьлаца, бурув тетчаГарча хьаьло. Йоах лаьхо нов. Назарова цІенхаштта оарц дех. Хьалхарча ах шера планах лоарХІамЙ ваьхьа ІІхьа Малгобекски № 1 йола бурувЙттара кентора ваьна. Юкейсарашца паччАхьалхен декъар ІІаьпаьх. Цунна хьалдеана кхоачашъьцьл техка а техкащ ши кхьйола продукцин кхьхьийташ хилар.

Цунна цхьана белгалдаккха дезар за, министерстве, объединенеш, трестеш, предприятей кулгалхоша, парте горкомашен райкомашен арахецаш йолча продукце дерригача тайнай дикал оьлангара дена товелга хІанз а ВаштІехьалъкхьа за хиларцу лаьхье ІІенхаттара ІІхьаГІмашца ІІоаьнаьрчашца, ІІаьхкхарг. Мухьаш, къьстта а мехкаьхьта продукташ чуюьтІгІаш, поезаш чакхъьвалийтаьна ина алсамдаьхьа ГІелагІа белгалдаьн за техникеи кийчо чІоагІаьгІа. Сийлахь-бокхачА Октября 50 ий шерен ешТоьал дукхагІа. Ер ІІаьхьа ІІо ГІелагІа ІІаьхкхарг ІІаьхкхарг ІІаьхкхарг

ДУКХАГІА ЕТТА ГЕРБИЦДАШ

ДІайийнача хІамашта — доаггІаш дола гІулакх

Оасар локкха зе ду юрта боахама. ДІайийнача хІамашка дар лаккачийташ сердало, хий, хьаьна веществаш, хьувкъам чІоагІа лох а беш.

Біаьсти ювча культура хьувкъам дуккхача хьаьле дарца деда гІулахкех, уж оасарах дика цІенъарах тийна хургІа.

Вай ювцарьш шекара сеекланен хьажкІаштен юкъе дувзуьча оасарш лоаттабева кьовсамо гербицидех пайда а энара баьшхьовашш.

Шекара сеекла — эггара халарІа кхеє оаха кхашкарча культурех цаІ. Из культура кхеєнра дІабодача кхьхьегамах доккхаГІа дола дакъа оасар ДІадаккхарга дола. Цудухьа, механически обработка яра нийсса, республике хьалха латтача сеекла лелеарашш шекара сееклай кхашка ишта пайда оц гербицидех а, хІаьта по торо хулийт уж кхеєнра дІадодар гІатара кІеєнгІе, ца культура хьувкъам лакхбе.

Сееклай кхашкарча оасарца кьовсам лоаттабара пайда ана йиш я ихьлораль мочевинах, трихлорацитата натрех, лолаонах, цхьаьйоча кхьча гербицидех.

Дихлораль мочевина йоарХІа чуйоаал овлашка гІолла. Лаьтта бокъонца доккъаделла лаламга долча хана хІара гектара тІа 8—10 килограмм тосе из. ТІадаьпчача оасара из гербицид техача 80—90 процент дІадоаккх цо из. Ишта оасар доХарца культивацин йоаккхача хана хІара гектара тІа 10—15 килограмм тасса еаз трихлорацитата натрг. Цигга теркалде деза. ду препаратах болча пайда дуккхача лаьхье лаьттанцарча тІодалаах тийна хилар. Белгалдаьлпаз, кха лекьа хилча цунах кІеєнгІа пайда боалам хилар. Трихлорацитат натрий тоъал сиха чуоз баьцій овлаша, цар хьалгаша уггаГІ а яхе йоагайий дІайоах уж. Далапон хІара гектара тІа 4—5 килограмм техача кхочам ба дуккагІа долча оасарах кхх цІенъарах. Из гербицид оасара іатькъ овлашка гІолла чуйоларца іаьткъа ца Іеш, лордашка гІолла чуйоларца а. Белгалдаькка деза, далапон лордашка гІолла оасара іатьбаьл а цо из іоткьам цу сахьте беш а ца хилар. Кхьметтел долапонах чІоагІа гІа кхеєнра йола баьшаш а, из теха ши-кхо кІира доаллацкьхьа а мара йоХьалал. 60—70 процент оасар дІадоаккх эндоталь ахча гербицида 5—7 килограмм хІара гектара тІа тесеача.

Кхай тІара оасар бе-беча бальцех латташ хуле, мурбетол е алипур аиь гербицидашт тоха еза.

Гербицидашт товсарашт, уж пайдана хилийтара, дуккха хІамашт теркалде деза: оасара баьшаш малагІа тайна я. Іалама хьалаш миштал, препарат малагІта бохарме, маца, мишта тасса еза хар.

МугІаращта юкъе урагІа а ихорагІа а мелла дика а ший ханнаьчь а культивацин аьвр аьнна, сеекланна вохле оасара на дадийсача дусарцаш. Цо сихха лелІа а лайн, сеекла кхьДайийаьнх. Юкъе ягийса лаьхха чІелІаш боаца баьцаш кулгаеца увзаеш хьалхьаьга еза.

Сеекла лелеача дикагІа йолча зеноша, оасара баьшаша доаттабева кьовсама тайп-тайнарча методех пайда а эшаш, шекара сееклай кхаш дика цІенду оасарах. Гербицидех кхетамца пайда эшаш хилча, дуккха а кІеєнгІагІа хуо йоарХІашца доаттабева кьовсамга ДІабода кхьхьегами маьга, хІаьта пай лікагІа болча сеекла лелеарашкі цо йиш хулийт, вешта бодачуа дуккха а кІеєнгІагІа мих а бовзаш, сеекла чІоагІа хьтеєаг.

ХьажкІашта юкъера оасар ДІадаккхара ухх тайпара хержа гербицидаш тесса: производиш 2, 4,Д, 2М—4Х, мисалин, отразин, цхьаьйоа контактин гербицидаш.

Производенни хьалашка дукхаГІа яьржа сиоеф я хьажкІаш тІаьнаьнчу! ІеєнгІа ца гербицидаш тессар.

Эггара хьалхара опрыскиваш сеекла хана химически оасар лаьрах боалла пайда тІаьлишача баьшашка хьежка ух. Нагахьа санна хьажкІаштА ювке ІІаьстан юкъера яраш злакоен баьшаш хуле, юхьаьнца опрыскиваш ІІича хьажкІай хьувкъам лаьхлу кьиллаьх на йолийтаьш ух баьшаш гербицидаш йоагаьр баьхьаь долаш. Нагахьа санна кхай тІара яраш лаьуоьлаьш баьдаш іле, хІаьхьаьгІе а тоъал гербицидаш пайдана яц, хІана аьлча Йохч-ПалгІайче кхеєу хьажкІий дукхаГІа дола сорташ гибридаш 5—6 лаьрх хиннача хана 2,4—Д яхача натрием тух техача човхадар. Тессача ду препаратий натриеен гуший боарМаш — 0,6—0,8 килограмм, хІаьта ІІайийнача хІамашта ювке дуккхача шерий двуольни баьшаш дукка хуле оу гербицидий боарм хІара гектара тІа 1,2 килограммага кхочаьбен лаьхбича дикагІа хургІа.

Баьшаша 10—12 лоарХІа хиннача хана хьажкІашта опрыскиваш яр кІеєнга пайдана да, хІана аьлча йоарХІаш оу хьажк

Говзал духъювла хьасташ

Дукха ха йоацщан цIакъчьар вай Дойхен столице Москве баха хинна вай республикА профессионально - техникеан образованеи дешархой иллеи хаттарен ансамбле дакъа лоацарашц. Царна сийле йолаш дар юбилейин шера шовй самодеятельнан искусство москвачашка хьоькха а профессионально-техникеан образованеи дешархой художественнаи самодеятельностеи Беларусеан хьаларе дакъа лаца а хиш хилар.

Буттг гаргIа ца йьккхар цар столице, концерташ уттадеш: Ленин орден лелаеча культуран салаеи Центральнаи парка сценаш тIа 2-аза, Баумана цIеравIа бечаш, «Сокольникин» хьаха культуран салаеран парке — ткъа концертгеа Комсомольскаи Венесуэлан Гвецен Коммунистическин партей делегацеен а йолаш, энергетикин институтА культуре дворецA, Фрунзе цIеравIа Советскеи Эскара Центральнаи ЦIагIа — Московскин гарнизона тIемахошта хьалхашка. Цига вай дешархошца хьажьаллеш дар эпар цIи хеза СССР-ерагIа Флота ветеранаш нн. Байдуков, Беляков, Чкалова сесаги войн.

Цуо соагIа, хьаман хьалархий коллективо концерт оттадир телевиденеи гIолла, хьаста лоаман мехкарий хоро дьаькха илли дийкар редио чу гIолла.

Москвах, цига вайшагIебетабарах, столицерна театрий сценашка концертеш уттадерах дуккха хIаманц дег чу а десса, самодеятельность, кьаста а профессиональнин кийчо дIахо эргайоахаш тоае чIоагIа безам тIаБахь баьккаб вай вакалаш хуо цIаболаш. Ансамбле дакъа лоацерашца хIаманц ле а вай республике отчетин концерташ уттадаеш Кирова цIеравIа кулгаран салаеран парка Зеленин театре, телевиденне гIолла, салепьачул тIехьаагIа уж концерташ уттаде болабенийн унаецIенин лагерашка. Вай дешархой из дола хIамаь вашIтехьдоаг къона болхлой культурно - эстетическин наькъаьлаьнгIа вай шерашкеБра вай шерашкеьлаьнгIа.

ХIана сагота гIулаккеш да вай профтехобразоване дешара заведеней: дешара шу чаккдолаш, кердачу кийчо яш лаТ. ХIаьта культурехвеан самодеятельносте дешара лоацарашц толаме маьхдоаккх дешара шу.

Уж шера Я эзар гаргIа къона квалифицированин болхлой образованеи дешара заведеней вай училищашкара, цар хьалдузаргIа сийлаьчьа болхлой классе эгIаргаьн.

Ужжиг кагий наьн мехкарийн дешь дIачуцаргIа юхь а. Тхона лоьрга кердa хьачуацIи болх дешархой вай республикиерга лутта. Цудууча оаьх дех. Цига кагий наьн, мехкарийн!

Профтехобразоване паччаьхьаькен системе дешархошца ломаю хиланзе ярг мел йоаца техноаскеи знаниеш навыккаш, культурно-эстетическин, общественно - политическин, физическин чIоагIа кийчо ю.

Башхо - дика дешара - материальнин база я вай дешара заведеней, училище йистехьхьана чIоргарга болх бе могIий! Іаьмалуо моллагIа процессех цо из йьккхеаьа а, хIаьта хьо долчу кийнбу 66 специальностех болх квалифицированин болх.

Училище теоретическин дисциплинаш хьехаш шерра йьккьехьа программированин дешар хьехаре хIаьзан методаш, хIаьта экзаменационнин рапеторгаьчин шинташ преподавателий новкъостаца дешархошца шоаш хьаьо. Дешархошца хьехарш лакха квалификаци йолаш гIоаргаьш воспитательнин бе. Масала, производственнин дешар хьоьха мастерех 35 процент юкъеран лаькерен образовани йолаш бе, хIаьта кийназзаьн йолаш образовани йолаш бола преподавателаш 99 процент бе. Мастераша, преподавателаша, воспитателаша юкъе 80 соагIа саг ва производственнаьн соагIат денна, заслуженни хьехархой, мастераш болаш, и кхы. дI.

Профтехобразоване училищашкера дешархошца лаьрга я 80 мастерскойн, лаборатории, дика кийчьа 130 дешара кабинет, металл теда станокаш — 290, хьунмах оатхалаш ю станокаш — 90, дика кийчьа дешара заднеш, дуккха спорта залаш спортивни майдоаш, библиотекаш, читальни залаш, клубни помещенеш, хIаьта гаттара чIоагIа эшараута — общежитеш, кхиарш.

Къьста уйла гIайоаьнгI нохчийн гIаллгIайн кагиркхех квалифицированийн кадраш кийчьарг. Цкъа-дене, уж чуэшан хилна цаьн ва йоаьгIа я, эгIарга хьалдерга аргIанна общежитин ну, образованийн кIезигаргIа ер аьнна а дIачуэ, дешар дIадоладенначуо тIехьаргIа преподавателашн мастерашн церца кьаьста чIоагIарга болх бу, и. кх. дI.

Республикерга тайп - гайпарга городашкен районашкен вIашагIеехна а болх беш а я профтехобразоване училищашц: гг. Грозне, Гудермесе, МаьлгIабике; Наурскин, Надтеречин, Шелаа, Сунженскин, Грозненскин, Наьсарен районашка. Уж вIашагIеххай цу районийн халкъа боахена доаькъош дегIаьхьара перспективашн терхал а ешаш. Кагиркой йиш я шоаш бахача районашкара е городашкара дIаБехьа а ца безаш профтехучилищашка дешь, специальность Іомде, хьаьвга.

Деша баргIаьчьа хана республикерчу мотти гашка гIолла сакъердаеча экскурсиннин наьнкь а туристическин походашка а уж дешархой, Кьилбаседа Кавказе хозагIа болча мотти гашка туристическо-унаецIенин лагерашка салой. Уж шера июль — бетта цIи кIира дальча денз унаецIенон ийс лагере шовй могашан чIоагIаьчьа 1300 соагIа дешархой ба, бешка - дика Іалаьа хьаьех лайда я эшцо. Цига хурсба уж 20-ча августе кхачалца. Цу лагерашка шортта баз дика хьехарга ба, даим медицинскин тIаьхьомен поеттабу, дика салайа мотти я. УнаецIенон лагерашка хинна берш дьаьга а дерзаш IIодоргIа. Цунах гуш да, хурбгонна кьонча болхлой мел чIоагIа йоькъо ю.

Хьаькъьаьн Малика ше а балха гIоргIхинца хI. Цо хержар агенье хIаман тегара бола. 1961 шера Грознерга № 2 йолча «Нефтепошка» фабрике балха эттар из. Дукха дар балха юкъе пийлеу из ца кчета хIаман. Эхь кийтта жоа а па ваалуш, бIу а ца кхоажаьгI хоаттар цо ше ца кхоттар, новкъостаца дехар. Ленгара-Дешта лахьторга говзал, хьинар. Болх духаберашн, цох ка йоалаш, шийна хоичоч кхочам баьь на Іеш Малика хиларах 1965 шера из хьежаьо Ставропольерга зоргIеттарга квалификаци лакхъеча хурбгIка. Цига а дика ка. Бедат Малиной. Деша баргIеча дикагIчарга новкъе а Алиевай цIи.

Курсаш чакхйоаг. Ше курсашка хьоькьаьча агенье юха а балха йоагIа Малика. Из хьежаьо заькройшкилца. Ше лолл ду бригада дика делаш Малика, маьсаьа тIехьхочамгIо заднеш. Ший лелхараш кхочамдарал говзIа, наьха баркал доаькаш, Іимерза йолаш, закаячкаш рьаьа болаш хьаьйоагIа Алиева Малика. Болх дика барах, наьаца Іимерза хIаларх, ший дехкарш лиьза кхочашдарах Сийлаш гIоаргIа вийнай цунна фабрике дирекцийнаьн а, цунна ваьнна Іимерзаьн Іолча, массаьза а ший балха нормаш тIехьхочамгIьеш йолча Алиева Маликай цIи йьккхар цигаьн ца ваьнна кандидатаьла оттде. Из хержар Ленинскин районин Совета депутаталла.

Дукха болх да. Маликас цига бер а. Цо наьх тIа массаьза эцача хана из йолча кхача гIерташ хуз из хежа харжаргIой.

—Цхьа студент вар со ленна, — цунах Маликас, — цо дийкар сона ший ваьнна. Ше дешаргIаьна мехкаьстетта оттде-ладе вай дезал а тIехьа ваьнаш ва из. Со болча венаьвр из шийна къьста квартира хилийтта согара новкъостал дезл. Чоагга гIадвахаьнгI из шийна цIи делча. Дукха ба Маликас новкъостал дахьнах.

ХьатIакхочамаш латтача Октябра 50 шу дуьзна Цей сийна кьахьетама вахте а этта, ший балха тIа керда толамаш а доахаш, лиьза баьчча наьха хьаьташ ваьнна хочамаш чIоагIо вай Маликас.

Р. АУШЕВ.

БАХА НАХ РАЬЗАБЕР

Дукха ба вайшга йолх дукхабедарца, дика кхьахьетама толамаш дахарца цIи хеза нах. Хьаьта кхы а дукхагIа ба, цIи леца еде а, наха сий деши лоаркIаьнн бараш. Царех я хIаьн из ювнарг йолча хIамшитегар Аленка Малика.

Эзаьнца Болча хана деша дукхаеаьр Малинкайна барахьаьн тегара говзал, ший мацца ихсу Іо а хайа, по барахьаьн мишта тег, малагIа операци мишта ю, кулгаьн мишта дел лорра.

Хьаькъьаьн Малика ше а балха гIоргIхинца хI. Цо хержар агенье хIаман тегара бола. 1961 шера Грознерга № 2 йолча «Нефтепошка» фабрике балха эттар из. Дукха дар балха юкъе пийлеу из ца кчета хIаман. Эхь кийтта жоа а па ваалуш, бIу а ца кхоажаьгI хоаттар цо ше ца кхоттар, новкъостаца дехар. Ленгара-Дешта лахьторга говзал, хьинар. Болх духаберашн, цох ка йоалаш, шийна хоичоч кхочам баьь на Іеш Малика хиларах 1965 шера из хьежаьо Ставропольерга зоргIеттарга квалификаци лакхъеча хурбгIка. Цига а дика ка. Бедат Малиной. Деша баргIеча дикагIчарга новкъе а Алиевай цIи.

Курсаш чакхйоаг. Ше курсашка хьоькьаьча агенье юха а балха йоагIа Малика. Из хьежаьо заькройшкилца. Ше лолл ду бригада дика делаш Малика, маьсаьа тIехьхочамгIо заднеш. Ший лелхараш кхочамдарал говзIа, наьха баркал доаькаш, Іимерза йолаш, закаячкаш рьаьа болаш хьаьйоагIа Алиева Малика. Болх дика барах, наьаца Іимерза хIаларх, ший дехкарш лиьза кхочашдарах Сийлаш гIоаргIа вийнай цунна фабрике дирекцийнаьн а, цунна ваьнна Іимерзаьн Іолча, массаьза а ший балха нормаш тIехьхочамгIьеш йолча Алиева Маликай цIи йьккхар цигаьн ца ваьнна кандидатаьла оттде. Из хержар Ленинскин районин Совета депутаталла.

Дукха болх да. Маликас цига бер а. Цо наьх тIа массаьза эцача хана из йолча кхача гIерташ хуз из хежа харжаргIой.

—Цхьа студент вар со ленна, — цунах Маликас, — цо дийкар сона ший ваьнна. Ше дешаргIаьна мехкаьстетта оттде-ладе вай дезал а тIехьа ваьнаш ва из. Со болча венаьвр из шийна къьста квартира хилийтта согара новкъостал дезл. Чоагга гIадвахаьнгI из шийна цIи делча. Дукха ба Маликас новкъостал дахьнах.

ХьатIакхочамаш латтача Октябра 50 шу дуьзна Цей сийна кьахьетама вахте а этта, ший балха тIа керда толамаш а доахаш, лиьза баьчча наьха хьаьташ ваьнна хочамаш чIоагIо вай Маликас.

Р. АУШЕВ.

ДЕШАРА ШЕРА КИЙЧЛУ

Советски Іаьзала 50 шу дузаеча юбилеи сийна социалистическин яхьа а яьнна Советски районе школаш тIаийдаеча лаьнгIаеш юкъе ухх тайпара пункт а я: 1967-ча шера цIьхьаьгIа июль IIаьххочашца де мел дезар а дах. 1967 — 1968-ча дешара шера ерригга школаш кийча хилийтар.

Шоаш лаьрХар толамча яхьачашцар дукккача школий коллективаш. Масала, шоаш аьнна хана дешархой чуна кийчьеьр, Гуховскин Директор Д. Матаев, Башенгаровскин (директор А. Мусаев) барХIеррага. Советски юкъера (директор Г. Османов), кхьйола а школаш.

Цу школаш ерригга классни помещенешца кIираш теха, басараш ъьккха, партеш, истолаш, гIанданш тоалаь дьхар лоацаш хана. Іалашцир Іанна лаьрХа лоагор — кIеда тахча хуьнда, тезараш хийца а пIелаьрашц лаьккха чуэза а Іалашцир мел эша учебникаш, гойтараш пособеш, ниитта хоза кийчьаь Іаоттийн хьехархой чуЕеш йоца кварттирашца.

Шерагара шерага школаш классни шеннеш ца тоьхьш хIанаьгIа хьдаьлхказ тхо. Школьнин гIигиенас яхьачА тайпара а йоацаш яр оаха арендах хьаьлхе ваьнненеш. Бухгалтера лиьлаьча хIаьа боагIаьча боарамах хиланаьр классашкара дешархой. Школашца йоацаш яр физическин, химическин, кхьйола а кабинеташ. Цу деворгне а поьжьарле Іора лецарХошта душ бола кхетам дерттIа хилийтара.

Уж а кхьдола а дукккА ца ваьнна школаш коордана хеташца шера ешийнаьра хьаьтхьаьхьа хIаьча заседане поветкана юкъе-хараш. Цу гIулаккха оаршагIьйлаьр парте райком, райисполком. Цар новкъостаца хIаькьа образовараьн районин отдело школашца лаьрХа итт сборноштиеш йа йийнар. Эзар берага лецийтта вIашагIехьлаьргIа цу школашка. ХIаьнз хи школаш лецарга шу хьатIакхачаеле кийча хилийтара духьа малаттана къьхьетаеш да гIишлонкой. Вашендарой, Гухой яхача а Шерипов Асланбека цIеравIа а йоацаш 20-гIа августе гIаьхьалаьр экспортаеш Іаьчулла лерхI уж школаш.

ХIанз эш-эшача хьехархой Іаьха хьежабеш, лецарХой спискашца чIоагIьеш да райОНО а йоацаш а хуэгалхой.

Разнарзйнарга диллача уж шера районе школашка хьожаеш ваза хьехархо 61 ва. 21 лаьккхьаьца образованеи йолаш шовзткъа юкъера специальнин образованеи йолаш. Парна лаьрХа лецийта нахара хьалаш Іалашцаьа дийкар. Дитьа квартираш къоста яь а ремонт ьь а яьхай. Чуэзаг Іанна лаьрХа доагор. Районе юхьхашца Іаьха ховшаш бола кереа специалисташ эшаш йолча мотта поартаеш а кхьйола инвентарана Іалаьчберга оаха. Бакьъа массаьхьа а лецийта а Іаьт тха районе ниитта дика. Доаш да хьаьлоа ихьочамбозаьрш а.

«Общеобразовательнин школашкара болх кхы IIаьхо а тоабарш массане а юкъера образованеи хулийтаеча доахарш» йола ССР-а Министерий Совета постановленеи хьоьхачашца цIьхьаьнайола халонаш пийлеу тхона. Масала, барХI класс йисте а яьккха йийлаьгIа зинга я, Іарех 220 дешарХо интернате деша хоаре дика ваьнна гIатко. Иншал сог ца 1967—1968-ча дешара шера планах цига Іанна хоаре лаьрХар а. IIьхьабакъа, интерната помещенеи ца хилар бачаьн эолаш на тха ваьнтIехьхьаьгIаш. Лечкъа а ца вен гучаоаьхкарга аз цу гIулаькха безаеш вай. На ва Нохч-IIаьгIай республикерга начальник нох. ХIиев. Шо шу за ца кулгаделча тесеста гIишлонхошта Советски юкъерча школа коа интерната дьаьхьа эдаьн хьалхьь йистехккха ца мога.

ХIана хьатIаьоаГа лецарга шу доллуьуш а из эдаьн кийчь хилийта тоа ваьнаьзар пар. IIьхьабакъа шоай лош яхачашцара леш цхьаьккха а хIама заьн. Пишлой матеиалаьн ец яхаш саьнийта лаТт балхаьн. ХIаьта интернатера эдаьн уьх шера а кийчь хурбгоаьцлера тхоаьта довнаьн ниитта эттача хьаьла мичча бесса дьаьнна а хIаьлхарадолаьа лаьрХаьх оаха. Цу хьаькъе Советское. Итум-Кьала. Зоны яхача юрташкара цхьаьйола поменешеш ремонт а яь Іаоттийн халкъ образованеи районин отделе. Малаерра аьлча готта хьаьнгIа йолаш халоеш ца ваьнна тхаьза лемаргIолчарга. Колдективнаьн заньтеш а, чассова а кхьйола а мероприятеш чакхьаьца цIеношо хуоргаьн.

Цу тайпара ухьа Іаьлейана интерната эдаьн хьаьлъь йистехьхьара тохавала мер реМстройтеста начальник нох. ХIиев.

С. САДУЛАЕВ,
Советски районО заведующи.

САКЪЕРДАМЕ ПОХОД

Аьхкан канникулех лика салой Пьасарен - Вокзалерча номер шиъ йолча школа ворхIлаГIа, барХIлаГIа, цIеларГIа а классашкарча бераша.

Духха ха Іоацаш цу школеза тхъаь виь лецарХо шоай велосипеташца наььха арадьалдар. Парна цар хьехархой Р. Л. Ялгановн, Р. Т. Халчхаевн, школа лаборант А. А. Лидигова.

Наьхха мел эшар кийча ший хьежар цу тайпарча Іоацаш дукккача а ихх хьехарХо Іаьха Руслан. Іуа тIехьаГIа Іроане бIаьча юкъера гIолла мугIарах хьаьлъ болабеаьр уж.

АргI-аргIах хьаьхавоал цхьаьца хьехарХо е лецарХо. Мух тIехьара тIа хиларах цхьан эйнаьхьа хьа а Іоацаш. наг-нагахьа са а Іоаш тхьаьхьчар Іроане. Кьоьзнача туристий станце са а Іеа Іаьхо болабеаьр. IIоалагIа ца Сеньженьюртарча пионерлагере чаккъьаьр.

Ала деза масеехх ца хьаьхха Эса а Іармхе а чIожежка гIолла пIе ленна похоле а хинна цIаььхьа бераш царна юкъе хилар.

Походе арабьашчара кхоьлаГIа дийкахьа Велана кхаььчар лецарХой. Цига уж хьежар лукккача историческин моттигашка. IIаьмала гIаьлаГа, вIоьвнашка. вIашагIебетаьлар граждански а, Сийлаьх-бокхача Дай-мехка а тIечий доацкашхоца, юртойоаьмаг хьаьлаьле лелераеаша. Кьаьста безаеш хилар цу Іаьлаьмте йоккха а гIолла а Іаьлаьмте йоккха а гIолла а Іаьлаьмте йоккха а гIолла а